

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора
Караман Олени Леонідівни на дисертацію
БрусенкоАліни Сергіївни „Формування культури самопрезентації
майбутніх соціальних педагогів засобами соціального театру”,
представлену до захисту
на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.05 – соціальна педагогіка**

В останні роки професія „соціальний педагог” набуває все більшого значення у житті нашого суспільства. Саме у перехідний період постійних суспільних потрясінь та криз, працівники соціальної сфери є вельми потрібними, особливо для роботи з молоддю та дітьми, на яких ці потрясіння мають найтяжчий вплив.

Підготовка кваліфікованих фахівців, спроможних провадити соціально-педагогічну діяльність на високому рівні, здійснювати допомогу та підтримку незахищених верств населення, є важливим завданням вищих навчальних закладів. Фахівець, який вміє презентувати себе, знайти спільну мову з іншими, викликати почуття довіри має володіти самопрезентаційною культурою.

У вітчизняній педагогічній теорії і практиці можна виявити низку суперечностей між: потребою суспільства в підготовці конкурентоспроможних фахівців, значущістю в цьому аспекті формування в студентів здібностей демонструвати власні конкурентні переваги й недостатністю наукових знань про сутність і зміст культури самопрезентації особистості, що забезпечують цю здатність; потребою особистості в успішній соціалізації й відповідно самопрезентації та недостатньою увагою до створення умов, що забезпечують формування в студентів в освітньому процесі вищого навчального закладу культури самопрезентації; необхідністю формування культури самопрезентації майбутніх соціальних педагогів і нерозробленістю соціально-педагогічних умов, що забезпечують ефективний

розвиток культури самопрезентації засобами соціального театру в позааудиторній роботі.

Науково-практична потреба у розв'язанні виявлених суперечностей робить вельми актуальним дослідження Брусенко Аліни Сергіївни „Формування культури самопрезентації майбутніх соціальних педагогів засобами соціального театру у позааудиторній роботі”, мета якого полягає в обґрунтуванні й експериментальній перевірці соціально-педагогічних умов формування культури самопрезентації майбутніх соціальних педагогів засобами соціального театру в позааудиторній роботі.

Автором чітко сформульовано мету, об'єкт, предмет та завдання дослідження.

Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується кількома чинниками – вдалою і продуманою логікою викладення матеріалу, яка з урахуванням досліджуваної теми не є типовою для наукових робіт щодо формування культури самопрезентації майбутніх соціальних педагогів, широтою й різноманітністю опрацьованої здобувачкою джерельної бази, використанням результатів оригінального соціально-педагогічного дослідження.

Високий науковий рівень дослідження забезпечується тим, що його зміст ґрунтується на використанні різноманітних наукових та науково-методичних джерел.

Дисертація має чітку структуру. Автором послідовно реалізуються усі зазначені завдання дослідження: здійснено аналіз проблеми дослідження в історико-педагогічному аспекті й визначити ступінь її розробленості в сучасній соціально-педагогічній теорії; уточнено та конкретизовано понятійно-термінологічний апарат дослідження, зокрема поняття „культура майбутнього соціального педагога”, „культура самопрезентації”, „культура самопрезентації майбутнього соціального педагога”, „позааудиторна робота”, „соціальний театр”, „студентський соціальний театр”; визначено критерії,

показники та рівні сформованості культури самопрезентації майбутніх соціальних педагогів; розроблено соціально-педагогічні умови формування культури самопрезентації майбутніх соціальних педагогів засобами соціального театру в позааудиторній роботі; експериментально перевірено й оцінено ефективність розроблених соціально-педагогічних умов формування культури самопрезентації майбутніх соціальних педагогів засобами соціального театру в позааудиторній роботі.

Структурні частини дисертаційної роботи А. С. Брусенко внутрішньо пов'язані між собою і становлять органічну єдність.

Так, у вступі дисертанткою послідовно розкрито актуальність і ступінь розробленості проблеми дослідження, її зв'язок із науковими програмами й темами; логічно визначено науковий апарат; викладено теоретико-методологічні засади дисертаційної роботи; висвітлено наукову новизну, практичне значення результатів наукового пошуку, подано відомості про апробацію й упровадження результатів дослідження.

У першому розділі „Теоретичний аспект проблеми формування культури самопрезентації майбутніх соціальних педагогів засобами соціального театру в позааудиторній роботі” авторкою здійснено вивчення досліджуваної проблеми за чотирма напрямками наукового пошуку, а саме: аналіз наукової літератури, присвяченої феномену культури самопрезентації; аналіз наукових досліджень, що дають уявлення про підготовку майбутніх соціальних педагогів у вищому навчальному закладі; аналіз наукових джерел, у яких репрезентовано вивчення проблем організації позааудиторної роботи зі студентами вищих навчальних закладів; аналіз наукових досліджень та публікацій щодо театральної педагогіки взагалі та соціального театру зокрема.

На нашу думку, аналіз матеріалів першого розділу дисертації засвідчує компетентність самого автора, його володіння загальними теоретичними питаннями формування культури самопрезентації майбутніх соціальних

педагогів як важливої соціально-педагогічної проблеми, що розробляється сучасними дослідниками.

У другому розділі „Теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка соціально-педагогічних умов формування культури самопрезентації майбутніх соціальних педагогів засобами соціального театру в позааудиторній роботі” теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено сукупність соціально-педагогічних умов (створення сприятливого психологічного мікроклімату для формування культури самопрезентації під час позааудиторної роботи майбутніх соціальних педагогів; застосування інтерактивних технологій у процесі формування культури самопрезентації майбутніх соціальних педагогів у позааудиторній роботі; використання соціального театру як засобу формування культури самопрезентації майбутніх соціальних педагогів у позааудиторній роботі), а також представлено перебіг і проаналізовано результати експериментально-дослідної роботи.

Варто підкреслити практичну значущість розробленої й впровадженої авторкою програми роботи соціального театру для формування культури самопрезентації майбутніх соціальних педагогів. Практичні заняття соціотеатру мали певну структуру, яка включала теоретичний, розвивальний, практичний блоки та блок самоосвіти. Завдання теоретичного блоку передбачали розгляд і обговорення теоретичних положень теми, спрямованість на формування теоретичного складника самопрезентаційної культури. Завдання розвивального блоку сприяли формуванню самопрезентаційних умінь і навичок, оволодінню практичним аспектом культури самопрезентації. Практичний блок передбачав роботу майбутніх соціальних педагогів із застосуванням власного досвіду, самооцінку рівня теоретичної та практичної сформованості культури самопрезентації в межах конкретної теми, самооцінку особистісних якостей, необхідних для подальшої практичної діяльності. Блок самоосвіти орієнтував на самостійне вивчення

літературних джерел з досліджуваної теми та виконання системи завдань репродуктивного, конструктивного й творчого характеру.

Дисертантка розв'язала поставлені в роботі завдання і досягла визначеної мети, яка полягала в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці соціально-педагогічних умов формування культури самопрезентації майбутніх соціальних педагогів засобами соціального театру в позааудиторній роботі.

Структурна організація дисертаційної роботи видається нам цілком логічною. Зроблені автором висновки й рекомендації мають теоретичну та практичну цінність для соціально-педагогічної науки й освітньо-виховної практики вищих навчальних закладів. Вдало доповнюють і збагачують зміст дисертації цікаві й цінні додатки.

Автореферат і наукові публікації А. С. Брусенко повністю відображають основні положення та висновки, викладені в тексті дисертації. Вони підтверджують відповідний чинним вимогам науково-теоретичний рівень дисертаційної роботи.

Отримані шляхом застосування адекватного меті і завданням комплексу різноманітних методів результати проведеного дослідження свідчать про наукову зрілість дисертантки. Кількість публікацій А. С. Брусенко, її активна участь у конференціях, наявність довідок про впровадження результатів дослідження відповідають чинним вимогам щодо апробації отриманих результатів.

Високо оцінюючи дисертаційну роботу А. С. Брусенко з позицій наукової новизни, теоретичного і практичного значення, зазначимо, що вона не позбавлена певних суперечливих моментів, зокрема:

1. Уважаємо, що робота виграла б, якби її авторка, урахувавши традиції та високий рівень виховної роботи в педагогічних закладах вищої освіти України, представила на формувальному етапі експерименту зв'язок навчальної та виховної діяльності щодо формування культури самопрезентації майбутніх соціальних педагогів.

2. У підрозділі 1.2 „Соціальний театр як засіб формування культури самопрезентації майбутніх соціальних педагогів у позааудиторній роботі” (с. 63) дуже стисло подано інформацію про досвід роботи зарубіжного соціального театру. На наш погляд, доцільно було б розширити вказану інформацію прикладами функціонування зарубіжних театральних студій, предметом роботи яких є саме актуальні соціальні проблеми.

3. У процесі реалізації третьої соціально-педагогічної умови, а саме використання соціального театру як засобу формування культури самопрезентації майбутніх соціальних педагогів у позааудиторній роботі, було виявлено, що значну роль відіграють постановки студентів за участю дитячих і молодіжних організацій, шкільних театральні студій. На наш погляд, дослідниці слід було б більш детально зупинитися на взаємодії студентів із зазначеними організаціями.

4. Уважаємо, що робота виграла б, якби її авторка, урахуваючи особливу актуальність пропонованого дослідження, представила на формувальному етапі експерименту практичний матеріал щодо системи підготовки викладачів вищого навчального закладу до позааудиторної роботи з формування культури самопрезентації майбутніх соціальних педагогів та визначила труднощі і проблеми, з якими доводиться їм зустрічатися.

5. У якості рекомендацій вважаємо за доцільне у подальшому опублікувати методичний доробок, отриманий у результаті проведеного дослідження, для науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти та інших суб'єктів соціально-педагогічної роботи.

Проте, указані недоліки не знижують загальної позитивної оцінки дисертації.

Уважаємо, що сукупність теоретичних і практичних результатів, поданих у дисертації, дозволяє кваліфікувати запропоновану роботу як самостійне завершене дослідження. Отримані науково-обґрунтовані результати є актуальними і важливими для соціально-педагогічної науки і

практики роботи закладу вищої освіти та в сукупності забезпечують розв'язання важливої наукової проблеми.

Аналіз кандидатської дисертації, автореферату й опублікованих робіт дисертанта дає підстави зробити висновок про те, що дослідження Брусенко Аліни Сергіївни „Формування культури самопрезентації майбутніх соціальних педагогів засобами соціального театру у позааудиторній роботі” є вагомим внеском у соціально-педагогічну науку і практику, відповідає вимогам (пп. 9, 11, 12, 13 „Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р., № 567 від 27.07.2016 р.), щодо кандидатських дисертацій, а його автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.05 – соціальна педагогіка.

Офіційний опонент
доктор педагогічних наук, професор,
директор навчально-наукового інституту
педагогіки і психології
ДЗ „Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка”

О. Л. Караман

